

ANALÝZA PREDIKČNÍCH FAKTORŮ DIABETU 2. TYPU POMOCÍ LOGISTICKÉ REGRESE

TEORETICKÁ ČÁST

Diabetes mellitus je chronická metabolická porucha a jedna z nejrychleji rostoucích zdravotních krizí současnosti, která představuje vážné a život ohrožující onemocnění. Rizikovost diabetu spočívá především v jeho dlouhé bezpříznakové fázi, kvůli níž zůstává zhruba 50 % nemocných zcela nediagnostikováno (WHO, 2023).

Klíčem k odvrácení následků tohoto onemocnění je včasná diagnóza, která se opírá o správné vyhodnocení varovných příznaků nemoci. Mezi nejběžnější symptomy patří polyurie (časté močení), polydipsie (nadměrná žízeň) a polyfagie (nadměrný hlad). Mezi další časté projevy se řadí náhlý úbytek hmotnosti, obezita, celková slabost, zpomalené hojení ran, rozmazané vidění, nepříjemné svědění, podrážděnost nebo svalová ztuhlost (American Diabetes Association, 2024).

VÝZKUMNÁ ČÁST

Základní hypotézou pro tuto práci je, že přítomnost specifických symptomů, popř. demografických ukazatelů, dokáže předpovědět, zda je u jedince přítomný diabetes.

H: Existuje statisticky významný vztah mezi souborem sledovaných symptomů (věk, pohlaví, polyurie, polydipsie atd.) a výslednou diagnózou diabetu.

Pro tuto práci byl použit dataset o 520 participantech s diabetem i bez diabetu, u kterých se buď vyskytují nebo nevyskytují nejrůznější symptomy typické pro diabetes. V tomto výzkumném souboru je 328 participantů mužů a 172 žen (dostupné na: <https://archive.ics.uci.edu/dataset/529/early+stage+diabetes+risk+prediction+dataset>).

Popis proměnných datového souboru:

Nezávislé proměnné:

- Věk
- Pohlaví
- Polyurie (časté močení)
- Polydipsie (nadměrná žízeň)

- Náhlý úbytek váhy
- Slabost
- Polyfagie (nadměrný hlad)
- Kvasinková infekce pohlavních orgánů
- Rozmazané vidění
- Svědění
- Podrážděnost
- Zpomalené hojení ran
- Parciální paréza (částečné snížení svalové hybnosti)
- Ztuhlost svalů
- Alopecie
- Obezita

Závislá proměnná:

- Diabetes:
Přítomný – 1
Nepřítomný – 0

Výsledky logistické regrese

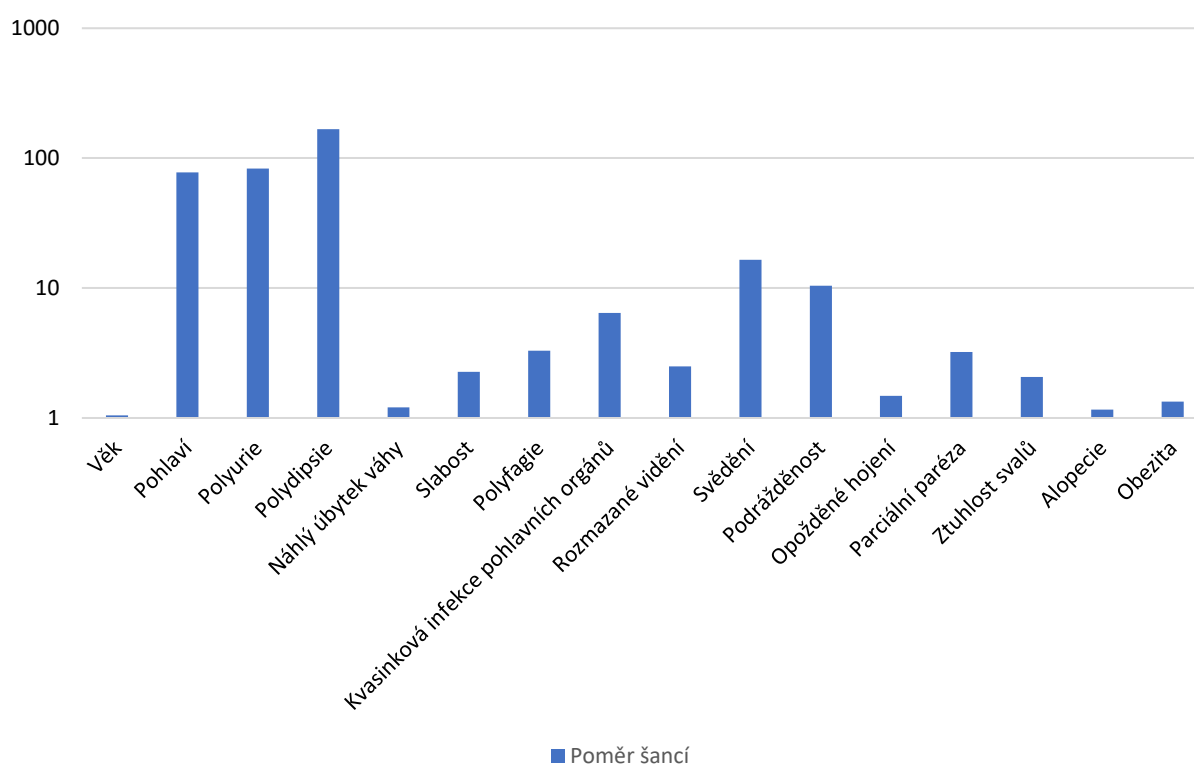
Logistická regrese byla počítána pomocí programu Statistica. Výsledky výpočtu jsou uvedeny v tabulce č. 1. Můžeme vidět, že většina proměnných se ukázala jako významných co do predikce diabetu, a to podle p-hodnot nižších než 0,05 a vysoké Waldovy statistiky. Jedná se konkrétně o faktory věk (vysoký), pohlaví (muž), přítomná polyurie, polydipsie, polyfagie, kvasinková infekce pohlavních orgánů, svědění, podrážděnost a parciální paréza. Jako nejsilnější faktory se ukázaly být přítomnost **polyurie** ($p < 0,05$; $W = 39,626$), **polydipsie** ($p < 0,05$; $W = 37,42$) a **mužské pohlaví** ($p < 0,05$; $W = 52,91$).

Vzhledem k nastavení referenčních kategorií v softwaru vyšly regresní koeficienty u hlavních symptomů se záporným znaménkem. Pro srozumitelnější interpretaci zvýšení šance na onemocnění byla použita reciproční hodnota původního poměru šancí ($1/\text{Exp}(B)$). Po použití vzorce lze konstatovat, že přítomnost polyurie zvyšuje šanci na diabetes 167krát, přítomnost polydipsie 83krát a příslušnost k mužskému pohlaví 78krát (viz graf č.1).

Tabulka č.1 Regresní koeficienty a jejich testy statistické významnosti

	B	Směrodatná chyba	Waldova statistika	Stupně volnosti	p-hodnota	Exp(B)
Věk	0,051	0,025	4,07	1	<0,05	1,053
Pohlaví	2,176	0,299	52,91	1	<0,05	77,57
Polyurie	-4,44	0,705	39,626	1	<0,05	0,012
Polydipsie	-5,07	0,829	37,42	1	<0,05	0,006
Náhlý úbytek váhy	-0,19	0,548	0,121	1	0,728	0,827
Slabost	-0,817	0,537	2,317	1	0,128	0,442
Polyfagie	-1,194	0,534	5,007	1	<0,05	0,303
Kvasinková infekce pohlavních orgánů	-1,864	0,553	11,345	1	<0,05	0,155
Rozmazané vidění	-0,916	0,651	1,978	1	0,16	0,4
Svědění	2,803	0,673	17,362	1	<0,05	16,493
Podrážděnost	-2,341	0,591	15,712	1	<0,05	0,096
Opožděné hojení	0,392	0,55	0,507	1	0,476	1,479
Parciální paréza	-1,159	0,525	4,88	1	<0,05	0,314
Ztuhlost svalů	0,728	0,58	1,578	1	0,209	2,073
Alopecie	-0,15	0,62	0,059	1	0,808	0,86
Obezita	0,289	0,544	0,282	1	0,595	1,335

Graf č. 1 Srovnání poměrů šancí u vybraných prediktorů diabetu

Po posouzení statistické věrohodnosti logistického modelu ($X^2 = 521,275$; $df = 16$; $p < 0,05$) lze konstatovat, že model je statisticky významný. Tento výsledek potvrzuje, že zvolený soubor prediktorů společně významně přispívá k predikci diagnózy diabetu a model je jako celek funkční.

Kvalita sestaveného modelu byla posouzena pomocí koeficientů determinace. Hodnota Cox & Snell R-Square dosáhla 0,633, zatímco upravený Nagelkerke R-Square činil 0,86. Lze tedy interpretovat, že zvolené nezávislé proměnné vysvětlují přibližně **86 % variability** výskytu diabetu u sledovaného souboru respondentů. Zbývající část variability je způsobena faktory, které do modelu nebyly zahrnuty.

Tabulka č. 2 Ukazatelé kvality modelu

X^2	p-hodnota	Nagelkerke R^2	Cox & Snell R^2
521,275	<0,05	0,86	0,633

Pro ověření predikční schopnosti vytvořeného logistického modelu byla sestavena klasifikační matice (viz tabulka č. 3). Z výsledků vyplývá, že model dosahuje vysoké **celkové přesnosti 93,269 %**.

Tabulka č. 3 Přesnost odhadu modelu

Pozorované	Predikce		% správně
	Bez diabetu	Diabetes	
Bez diabetu	183	17	91,5 %
Diabetes	18	302	94,375 %
Celková přesnost			93,269 %

ZÁVĚR

Tato práce měla za cíl ověřit pomocí logistické regrese, které symptomy typické pro diabetes jsou významnými a spolehlivými prediktory tohoto onemocnění. Z výsledků analýzy jednoznačně vyplývá, že nejsilnějšími varovnými signály jsou **polyurie** (nadměrné močení) a **polydipsie** (extrémní žízeň). U pacientů vykazujících tyto symptomy se šance na pozitivní diagnózu zvyšuje mnohonásobně oproti asymptomatickým jedincům. Mezi další významné faktory patří **pohlaví** (kde byla prokázána vyšší šance na výskyt u mužů).

Sestavený predikční model vykazuje **vysokou celkovou přesnost přesahující 93 %**, přičemž je velmi vyrovnaný v úspěšnosti identifikace nemocných i zdravých jedinců. 86% variability výskytu diabetu v souboru je vysvětlena právě kombinací těchto základních symptomů, což potvrzuje vysokou vypovídací hodnotu anamnestických dat.

V praxi tyto výsledky potvrzují, že jednoduchý screening zaměřený na specifické příznaky může sloužit jako efektivní nástroj pro včasné odhalení diabetu v běžné klinické praxi i v rámci prevence. Včasná identifikace rizikových pacientů na základě těchto symptomů je klíčová pro zahájení léčby a minimalizaci chronických komplikací spojených s tímto onemocněním.

POUŽITÁ LITERATURA

American Diabetes Association. (2024). *Statistics about diabetes*. <https://diabetes.org/about-diabetes/statistics/about-diabetes>

Faniqul Islam, M. M., & Ferdousi, R., Sadikur, R., & Bushra, H. Y. (2020). Likelihood Prediction of Diabetes at Early Stage Using Data Mining Techniques. *Computer Vision and*

Machine Intelligence in Medical Image Analysis, 922, 113–125. https://doi.org/10.1007/978-981-13-8798-2_12

World Health Organization. (2023, April 5). *Diabetes*. <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/diabetes>